הלכה · משנה תורה · מפרשים · ציוני מהר״ן · ספר זמנים

ציוני מהר"ן על משנה תורה, הלכות שבת

רבי נחום אש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ציוני מהר"ן על משנה תורה, הלכות שבת

רבי נחום אש

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ציוני-מהרן-על-משנה-תורה-הלכות-שבת/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ה 4
הלכה ד 4
פרק ח 4
הלכה ה 4
הלכה טו 4
פרק ט 5
הלכה יט 5
פרק יז 5
הלכה כח 5
פרק יח 5
הלכה ב 5
הלכה ז 5
הלכה ט 5
הלכה יא 6
פרק כ 6
הלכה ז 6
פרק כא 7
הלכה ט 7
פרק כב 7
הלכה כד 7

פרק ה

הלכה ד

עיין בלח"מ שכתב דברי ר"ת ז"ל שהביא הה"מ הוא מפני שהוא ז"ל סובר כסברת חכמי ישראל (שגלגל קבוע ומזל חוזר וכו'). ט"ס נפל בכאן וצ"ל [שביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע ובלילה למעלה מן הרקיע כו'] וזו היתה כו' כצ"ל: [השמטה] ועי' בלח"מ שסיים בצ"ע ומצאתי בשטמ"ק כתובות דף י"ג ע"ב במאי דאיתא שם השבתני על המעוברת כו' וז"ל פירש"י תשובה גמורה ונצחת והקשו עליו דא"כ כבר חזר בו ר"ג והא חזינן אמוראי דפסקו כר"ג ועבדי כוותיה וי"ל דאע"ג דנצח אותם בטענה מ"מ קבלתם אמת היתה וכן שמעתי משמו של ר"ת שהיה אומר כן על הא דאמרינן בפ' מי שהיה טמא חכמי ישראל אומרים גלגל קבוע ומזלות חוזרים וחכמי או"ה אומרים כו' ואמרינן התם א"ר תשובה לדבריהם כו' ואמר ר"ת ז"ל דאע"ג דנצחו חכמי או"ה לחכמי ישראל היינו נצחון בטענות אבל האמת הוא כחכמי ישראל והיינו דאמרינן בתפלה ובוקע חלוני רקיע ועוד אמרו בפ' אלמנה לכ"ג (דס"ז ע"א) אר"א מי קתני וקיבלו והודו לו קתני דמסתבר טעמיה ע"כ. וא"כ דעת ר"ת ז"ל דסברת חכמי ישראל לא נדחית כלל ומה דאיתא בגמ' דנצחו חכמי או"ה הוא רק בטענות אבל האמת הוא כדעת חכמי ישראל ול"ק כלל קושית הלח"מ על הר"ת: [עד כאן]:

פרק ח

הלכה ה

המעמר אוכלין אם לאכילה שיעורו כגרוגרת כו'. דברי רבינו נובעים מהירושלמי דשבת פ"ז ה"ב על המשנה דאבות מלאכות ארבעים חסר אחת וז"ל, כל אלין שיעוריא אם לאוכלין כגרוגרת, אם לבהמה כמלא פי גדי אם לבשל כדי לבשל ביצה קלה וכו' וע"ש בק"ע:

הלכה טו

וכל השוחק תבלין וסמנין במכתשת הרי זה טוחן וחייב. כן מבואר להדיא בירושלמי דשבת פ"ז ה"ב והטוחן, ההן דשחק מלח חסף פלפלין חייב משום טוחן, וה"ה כל מיני תבלין וע"ש בק"ע:

פרק ט

הלכה יט

הקולע את הנימין הרי זה תולדת אורג. שבת דף ס"ד ע"א במה דמייתי שם בברייתא מוסיף שק על הבגד שטמא משום אריג, ופריך אטו בגד לאו אריג הוא, ה"ק מוסיף שק על הבגד אע"פ שאינו אריג טמא, למאי חזי אר"י שכן עני קולע שלש נימין ותולה בצואר בתו, ופירש"י קולע ג' חוטין של מטוה וקליעתה זו היא אריגתו מאחר שהוא טווי כדאמרינן גבי תיכי חלילתא בריש פרקין דקרי להו אריג, והא דקאמר אע"פ שאינו אריג כלומר לאו אריג ממש, וממילא דה"ה לענין שבת דזה נחשב אריג:

פרק יז

הלכה כח

[השמטה] **חמשה קנים ואין בין זל"ז שלשה ויש ביניהן ששה טפחים לכאן וששה טפחים לכאן נדונים משום זוית שיש בה שני פסין.** עי' במ"מ. ובפשיטות נראה דרבינו סמך בזה אירושלמי בפ"ב דעירובין ה"א דפשיטא ליה דנידון משום דיומד וז"ל הירושלמי שם היו חמשה קנים ואין בין זל"ז ג' ויש בהן ששה לכאן וששה לכאן נידונין משום דיומד וע"ש בש"ק: [עד כאן]:

פרק יח

הלכה ב

וחלב בהמה טמאה כדי לכחול עין אחת. כ"ה בירושלמי שבת פ"ח ה"א, הדא דאת אמר בחלב בהמה טהורה אבל בחלב בהמה טמאה כדי לכחול עין אחת וע"ש בק"ע:

הלכה ז

המוציא אזוב לאוכלים כגרוגרת לבהמה כמלא פי גדי לעצים כשיעור העצים להזייה כשיעור הזיה. בירושלמי דשבת פ"ח ה"ב, הוציא סיאה איזוב וקורנית אם לאוכלין כגרוגרת, אם לבהמה כמלוא פי גדי, אם לעצים כשיעור העצים, אם להזייה כשיעור הזייה, וע"ש בק"ע:

הלכה ט

המוציא דיו על הקולמוס שיעורו כדי לכתוב ממנו ב' אותיות אבל אם הוציא הדיו בפני עצמו או בקסת צריך שיהיה בו יותר על זה, כדי שיעלה ממנו על הקולמוס כדי לכתוב ב' אותיות. וכתב המ"מ משנה פ' המוציא ע"ח ע"ב, ובגמרא דף פ' תנא ב' אותיות בדיו

ב' אותיות בקולמוס ב' אותיות בקלמרין, פי' קלמרין קסת הסופר וכו', ויש לרש"י ז"ל בזה פי' אחר שלא כדרך רבינו ע"כ, כוונתו דרש"י פי' שם דכל היכא דמפיק ליה שיעורו כשתי אותיות, ושלא כדברי רבינו דצריך שיהיה בו יותר. אולם דברי רבינו נובעים מהירושלמי דשבת פ"ח ה"ג הוציא דיו אם בקולמוס כדי לכתוב שתי אותיות אם בכלי צריך יותר, וביאר רבינו משום דא"א שלא ידבק מן הדיו בצדדי הכלי, נמצא שנתמעט מלכתוב בו שתי אותיות, ולהכי צריך שיהיה כ"כ כדי שיעלה ממנו על הקולמוס ג"כ כדי לכתוב ב' אותיות, וע"ש בק"ע:

הלכה יא

עפר ואפר כדי לכסות דם צפור קטנה. בירושלמי דשבת פ"ח ה"ד שמואל אמר עפר כדי לכסות בו דם צפור קטנה, תני שמואל עפר ואפר כדי לכסות בו דם צפור קטנה, וע"ש בק"ע:

פרק כ

הלכה ז

לא היתה עמו בהמה ולא עכו"ם ולא אחד מכל אלו מהלך בו פחות פחות מד' אמות ואפילו מציאה שבאה לידו מהלך בה פחות פחות מד' אמות אבל קודם שתבא לידו אם יכול להחשיך עליה מחשיך ואם לאו מוליכה פחות פחות מד' אמות. וכן כתב רבינו לעיל בפ"ו הכ"ב וז"ל אבל מציאה לא יתן לעכו"ם אלא מוליכה בפחות פחות מד"א, ועיין במ"ע ובמ"מ שהביאו שחכמי לוניל שאלו לרבינו ע"ז דהא בגמרא לא משמע הכי ורבינו נדחק בתשובתו לקיים פסקו. ועיין בביאור הגר"א באו"ח סי' רס"ו ס"ק ח' שכתב ומוצאו של הרמב"ם מפ' בתרא דע"ז דף ע' ע"א דאיתא שם האמר רבא אמר לי איסור גיורא כי הוינן בארמיותן אמרינן יהודאי לא מנטרי שבתא דאי מנטרי שבתא כמה כיסי קא משתכחי בשוקא, ואינהו לא ידעו דסבירא לן כר"י, דאמר ר"י המוציא כיס בשבת מוליכו פחות פחות מארבע אמות, וכתב שם דלשיטת הפוסקים צ"ל המוציא שהוציא בשוגג, אבל הרמב"ם מפרש כפשטיה שמצא, וכ"מ פשטא דגמ' כמה כיסי משתכחין בשוקא כו' עכ"ל. וכ"כ במאה"פ בירושלמי פכ"ד דשבת ה"א, וכתב שם שבשום אופן אי אפשר לפרש להאי דע"ז בענין הוצאה. ואף שרבינו לא השיב לחכמי לוניל אלא מצד סברא בעלמא אפשר שהוא ז"ל לא זכר מזה בשעה שהשיבו לו כמו שהעיד על עצמו באגרותיו שלעת זקנותו ומחמת טרדותיו שכח מאין יצאו לו הרבה דברים שכתב בחבורו ע"ש במאה"פ:

פרק כא

הלכה ט

עלה באילן בשבת בשוגג מותר לירד במזיד אסור לירד ובבהמה אפילו במזיד ירד משום צער בעלי חיים. וכתב המ"מ עלה באילן בהמוצא תפילין בעירובין דף קכ"ו, וכתב רבינו ובבהמה אפילו במזיד ירד, ודברים נראין הן ומתבארין מן הדינין הבאים, אבל קשה לומר כן דידוע שרבינו אינו מביא בספרו רק מה שנמצא מפורש בתלמוד להדיא. ובאמת גם דבריו מבוארים בתלמוד ירושלמי דביצה פ"ה ה"ב, דאיתא שם מפני מה אמרו אין עולין באילן שמא ישכח ויאכל או שמא ישכח וירעיד וע"ש בפ"מ נ"מ בין הני שני טעמים, וקאמר הירושלמי ושמעינן מן הדא היה רוכב ע"ג בהמה אומרים לו רד הדא אמרה שמא ישכח וירעיד, מפני מה אמרו היה רוכב ע"ג בהמה אומרים לו רד, וגבי אילן אסור לירד חבריא אמרו כו', תנא ר"א ב"פ קומי ר"ז שנייא הוא שהוא מצווה על שביתת בהמה כמוהו למען ינוח שורך וחמורך כמוך ע"כ. והנה סוף דברי הירושלמי הללו דאין רוכבין ע"ג בהמה משום שביתת בהמתו הובאו ג"כ בהרי"ף והרא"ש בביצה דף ל"ו ע"ב. והנה המהרש"ל ביש"ש שם בפ' ה' דביצה רצה ללמוד מזה דגם ביו"ט איכא עשה דשביתת בהמה דכאן מיירי ביו"ט, וחולק על הב"י בשם הש"ל שהורה להלכה בהגהות הש"ע באו"ח סימן רמ"ו סעיף ג' דאין אדם מצווה על שביתת בהמתו ביו"ט, אבל במג"א שם בס"ק י"ב השיג עליו דאין כוונת הירושלמי דביו"ט איכא עשה דשביתת בהמה רק פירוש דברי הירושלמי הם דמש"ה בעלה ע"ג בהמה אפילו במזיד ירד משום שצער היא לה ואיכא צער בע"ח, וכדי שלא תקשה איך אפ"ל דכוונת הירושלמי משום צער בע"ח דאיך שייך ע"ז לומר שביתת בהמתו ע"ז הביא שם המג"א ראיה מדברי התוס' בשבת דף קכ"ב, דגם מניעת צער מקרי שביתה, וכמו שדרשו רבינו ז"ל במכילתא למען ינוח שורך תן לו נייח שלא יהא לו צער וע"ש במחהש"ק, ומעתה דברי רבינו מבוארים בירושלמי לפי פי' המג"א שלא כהיש"ש, ונתבארו היטב דברי רבינו:

פרק כב

הלכה כד

ומותר ללבוש בגדים חדשים ואם נקרעו נקרעו. כ"ה בירושלמי דשבת פ"ז ה"ב ר"ז בשם ר"ה כליו מבית האומן לובשן ואם יתקרע יתקרע, עיין בק"ע ב' פירושים ורבינו מפרש כפירוש השני: